

**THE CONCEPT OF AGGRESSION IN THE ENGLISH DISCOURSE OF WAR:
A COGNITIVE-SEMANTIC DIMENSION**

Shevchenko Vadym,

Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy», Kharkiv, Ukraine

ID ORCID 0000-0001-6551-5126

Corresponding author: fonik20005@gmail.com

Abstract. *This article focuses on the construction of the meanings of AGGRESSION that are profiled in different domains of the world construal. The purpose of this article is to identify the semantic features of nominations of AGGRESSION in English and to model the concept of AGGRESSION in the English-language discourse of war, in particular, Russia's full-scale military aggression against Ukraine. The relevance of the object of study is determined by the importance of the Russia-Ukraine war as today's global threat and is reinforced by the use of a cognitive-semantic and conceptual approaches to its study. The article proposes and proves a hypothesis about the attributive nature of the concept of AGGRESSION, which in the world construal is profiled in the segments of WAR and PEACE and has semantic qualities and conceptual features specific to each of them. The study was conducted in three stages according to the degree of generalization and abstraction of the data. At the first stage, the lexical set of concept nominations was systematized, and the semantic space of AGGRESSION was outlined. At the second stage, the semantic network of concept names profiled in the WAR segment of the world construal was modeled. The most typical ways of schematic generalization of meanings prove to be the object frame and identification frame, while the action frame is limited to the contact action scheme. At the third stage, AGGRESSION was modeled on the basis of the cognitive operation of highlighting / prominence of meanings. The study concludes that in the English-language discourse of war, AGGRESSION is an attributive poly-appealed concept that is profiled in the WAR segment of the world construal and is defined as a contact offensive action initiated by the aggressor, violent, unreasonable and unprovoked, threatening to foreign territory and civilians; it is distinguished by cruelty and bloodshed, it is of terrorist and genocidal nature.*

Keywords: *aggression, frame model, concept, prominence, propositional scheme, semantic network of meaning, war discourse.*

Received: 21 July 2024

Revised: 25 July 2024

Accepted: 30 July 2024

How to cite: Shevchenko V. (2024). The Concept of Aggression in the English Discourse of War: A Cognitive-Semantic Dimension. *Philological Treatises*, 16(2), 124-132 [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(2\)-12](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(2)-12)

Copyright: © 2024 by the authors. For open-access publication within the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License (CC BY-NC)

**КОНЦЕПТ АГРЕСІЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ВІЙНИ:
КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ ВИМІР**

Шевченко Вадим,

Харківський гуманітарний університет «Народна Українська академія»,

Харків, Україна

ID ORCID 0000-0001-6551-5126

Автор, відповідальний за листування: fonik20005@gmail.com

Анотація. У статті досліджується специфіка конструювання значень АГРЕСІЇ, що профілюються в різних доменах картини світу. Метою цієї статті є встановлення семантичних ознак номінації АГРЕСІЇ в англійській мові і моделювання концепту АГРЕСІЯ в англомовному дискурсі війни, зокрема, повномасштабної військової агресії росії проти України. Актуальність об'єкту вивчення визначається важливістю російсько-української війни як глобальної загрози сьогодення і підсилюється використанням когнітивно-семантичного і концептуального підходів до її вивчення. У статті висувається і доводиться гіпотеза про ознакову природу концепту АГРЕСІЯ, який в картині світу профілюється в сегментах ВІЙНИ і МИРУ і має специфічні для кожного з них семантичні якості і концептуальні ознаки. Дослідження проведено у три етапи відповідно до ступеню узагальнення і абстрагованості даних. На першому етапі систематизований лексичний набір номінацій концепту і окреслений семантичний простір АГРЕСІЇ. На другому етапі змодельована семантична мережа найменувань концепту, профільованого в сегменті ВІЙНА, і доведено, що найбільш типовими способами схемного узагальнення значень є предметний та ідентифікаційний фрейми, причому акціональний фрейм обмежений схемою контактної дії. На третьому етапі виопрацьовано модель АГРЕСІЇ на базі когнітивної операції виділеності / проміантності значень. В результаті дослідження зроблено висновок, що АГРЕСІЯ в англомовному дискурсі війни є ознаковим поліапельованим концептом, що профілюється в сегменті картини світу ВІЙНА і визначається як контактна нападницька ініційована агресором дія, насильницька, безпідставна і неспровокована, що є загрозою по відношенню до чужої території та цивільного населення і вирізняється за ознаками жорстокості і кровопролитності, має терористичну і геноцидну природу.

Ключові слова: агресія, дискурс війни, концепт, проміантність, пропозиційна схема, семантична мережа значення, фреймова модель.

Отримано: 21 липня 2024 р.

Отримано після доопрацювання: 25 липня 2024 р.

Затверджено: 30 липня 2024 р.

Як цитувати: Шевченко В. (2024). Концепт агресія в англомовному дискурсі війни: Когнітивно-семантичний вимір. *Філологічні трактати*, 16(2), 124-132 [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(2\)-12](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(2)-12)

Вступ

XXI століття розпочалось численними кривавими протистояннями, хоча багато вчених вважали, що історія міжнародної ворожнечі закінчилась. Невипадково АГРЕСІЯ посідає одне з провідних місць у сучасних картинах світу багатьох країн. Обраний за *об'єкт аналізу* в цій статті, концепт АГРЕСІЯ широко досліджується в гуманітарних науках: філософії (Moseley, 2002), психології (Rondini & Almeida, 2022), політології та соціології (Karlsen et al, 2023; Sampasa & Hamilton, 2015).

Лінгвістичні розвідки АГРЕСІЇ здебільшого фокусуються на лексико-семантичних властивостях її номінацій. Зокрема, багато уваги приділяється опису лексем, що об'єктивують агресивну війну росії проти України (Shevchenko et al., 2022). Набуті відомості про мультимодальне втілення АГРЕСІЇ в медіадискурсі англомовних телеграм каналів (Shevchenko, 2022; Zhabotynska & Brynko, 2022). Розпочато вивчення АГРЕСІЇ в аспекті комунікативної поведінки на прикладах англомовних пісень (Krysanova & Herezhun, 2023).

Разом з тим, все ще залишаються невизначеними питання АГРЕСІЇ як концепту, що характеризує дію, ставлення, поведінку груп і окремих осіб. Безпосередньо *предметом* цього аналізу є визначення лексичних засобів вербалізації АГРЕСІЇ в медіадискурсі, а *метою* – моделювання цього концепту в англомовному дискурсі війни.

Актуальність обраної теми визначається суспільною важливістю досліджуваного явища і підсилюється тим, що лінгвокогнітивні характеристики АГРЕСІЇ встановлюються на базі когнітивно-семантичного підходу. У статті висувається і доводиться *гіпотеза* щодо ознакової природи концепту АГРЕСІЇ, який в картині світу здатен профілюватись в сегментах ВІЙНИ і МИРУ і має специфічні для кожного з них акціональні та ідентифікаційні концептуальні якості.

Матеріал і методи дослідження

Дослідницький *матеріал* становить 2800 номінацій АГРЕСІЇ дібраних методом наскрізної вибірки з «якісної» періодики США і Великої Британії та баз даних BNC I COCA. В якості ілюстрацій в цій статті наведено приклади з публікацій «The New York Times» за період 2022–2024 років.

Середою реалізації концепту АГРЕСІЯ в англомовних політичних медіа є дискурс війни. За визначенням Г. Яворської, *дискурс війни* є різновидом політичного дискурсу; цей термін позначає загальні конфігурації публічних дискурсивних протиставлень, що виникають і формуються в контексті російсько-української війни, і задає ракурс погляду на смисли війни як історичної, соціальної, екзистенційної події (Yavorska, 2014: 116–117).

В якості провідної методології в аналізі АГРЕСІЇ використано когнітивно-семантичний підхід лінгвістики, збагачений доробком українських вчених Розроблена С.А. Жаботинською методологія концептуальної мережі лексичного значення (Zhabotynska, 2013) акумулює можливості семантичного аналізу та провідні положення когнітивістики щодо схемного узагальнення когнітивно-семантичних процесів (Langacker, 2008: 371), а отже доповнює результати семантичного вивчення значення (перший етап) даними більш абстрагованого концептуального аналізу (як аналізу поняття на базі фреймової семантики тощо – другий етап) і слугує підґрунтям когнітивного аналізу найвищого ступеня абстракції (третій етап). Залучення принципів і інструментарію концептуальної мережі лексичного значення уможливило встановити концептуальні властивості АГРЕСІЇ з використанням методик когнітивної семантики – компонентного аналізу, польового моделювання тощо і доповнити отримані відомості даними когнітивного аналізу профілювання значень у дискурсі війни за принципом промінантності, який Р. Ленекер визначає як поняттєву акцентованість або виделеність елементів, що привертають особливу увагу (там само: 66).

Агресія в гуманітарних науках

У філософських теоріях агресивності (aggressionism) агресію в соціумі потрактовують як одну із цивілізаційних основ. Зокрема, агресію самозахисту розглядають в якості умови виживання людини як виду і вважають єдиною справжньою причиною війни, що відповідає «загальній тенденції нападати на представників свого виду»; природною реакцією на захист життєво важливих інтересів, таких як територія, сім'я чи особистість у разі загрози (Moseley, 2002). Водночас неспровокований наступ, напад, вторгнення тощо кваліфікують як «дії держави щодо порушення силою прав іншої держави, зокрема її територіальних прав...» або «вороже чи деструктивне психічне ставлення чи поведінка», що призводить до конфлікту і, зрештою, кровопролиття (De Paolo, 2003: 87). В останньому випадку поняття агресії (в міжнародному праві) фактично прирівнюється до війни і збройного конфлікту (Dinstein, 2017).

На рівні відносин груп і окремих держав соціологи визначають агресивну поведінку як таку, що суперечить визнаним соціальним і культурним нормам; фактично це *аномія* (від грец. *ἀνομία* — беззаконня). Зокрема, з точки зору гендерної диференціації суспільства агресивна поведінка більш притаманна чоловікам, з точки зору вікової диференціації населення – підліткам, а з точки зору класової приналежності та освітнього рівня – особам з низьким соціально-економічним і культурним статусом (Berkowitz, 1993; Campbell et al., 1993; Huesmann & Skoric, 2003).

На рівні індивідуальних відносин агресивну поведінку особи пов'язують з її віком і станом здоров'я: психологи експериментально доводять більшу поширеність фізичної та прямої агресії у школярів молодших класів та її заміну непрямою агресією в підлітковому віці (Hasekiu, 2013). Соціальні працівники і медики вважають агресивну поведінку і побутове насилля проявами ментальних захворювань, зокрема, деменції (Rondini & Almeida, 2022).

У лінгвістиці аналіз номінацій АГРЕСІЇ зосереджено на лексичних засобах її актуалізації. Дослідники розглядають концепт АГРЕСІЯ, профільований в домені ВІЙСЬКОВІ ДІЇ, на прикладі сучасної російсько-української війни (Shevchenko et al., 2022). На матеріалі друкованих і електронних медіа доводиться, що ЗБРОЙНА АГРЕСІЯ росії проти України є гештальтним поліапелюваним концептом. Залежно від етапу війни та від ставлення авторів дискурсу до російської агресії цей концепт номіновано лексеми *war, military operation, crisis*, які активують різні домени в англійській картині світу і, відповідно, маніпулюють свідомістю читача (там само: 95).

Мультимодальний ракурс лінгвістичного дослідження АГРЕСІЇ на матеріалі американської соціальної мережі Telegram розкриває типи і конфігурацію мультимодальних семіотичних ресурсів – вербальних, графічних, аудіальних та кінематографічних (у відео), що конструюють смисли, пов'язані з агресією росії проти України (Shevchenko, 2022).

В цілому, отримані в гуманітарних науках відомості про АГРЕСІЮ окреслюють поняттєву базу цього концепту як закорінену в оцінці агресивної поведінки особи або агресивних військових дій через поняття насильства і жорстокості, протиріччя прийнятим моральним нормам. В цій статті вони слугують підґрунтям для подальшого вивчення концепту АГРЕСІЯ і його моделювання як ознакового гештальтного концепту в англійському дискурсі війни, для чого використано методику семантики лінгвальних мереж за С.А. Жаботинською (Zhabotynska, 2013) і виокремлення промінантних значень за принципами когнитивної граматики Р. Ленекера (Langacker, 2008).

Результати дослідження

Поняттєва база АГРЕСІЇ, за уточненими енциклопедичними даними, містить концептуальні ознаки неспровокованого фізичного або вербального застосування сили, спеціально спланованого для досягнення переваг нападника (Encyclopædia Britannica, n.d.). У сучасних картинах світу концепт АГРЕСІЯ належить сегментам ВІЙНИ і МИРУ. У першому випадку узагальнене уявлення про АГРЕСІЮ пов'язане із війною та воєнними діями, а другому – з агресивною поведінкою особи (шкільний булінг, сімейне насильство, кримінальні дії, Інтернет цькування, кібератаки тощо) або економічними, політичними, ідеологічними загрозами країни на міжнародному рівні. Хоча поняттєвий складник концепту АГРЕСІЯ поєднує обидва сегменти картини світу, його актуалізація відповідно варіюється: від *attack, battle, intervention, raid, war* в сегменті ВІЙНА до *angry, bullying, cyberattack, violence* тощо в сегменті МИР.

Номінації АГРЕСІЇ у сегментах ВІЙНИ і МИРУ (*aggression, aggressiveness, aggressor, aggressive, aggressively*) за даними британських і американських словників і тезаурусів (CASD; CALDT; MWDТ) поєднані такими семами: 1. «загрозлива» дія або поведінка (*spoken or physical actions or behaviour that is threatening or involves harm to someone or something*), 2. «наси́льницька» (*actions or behavior that use threats or force against others*), 3. «нападницька» (*a person or country that starts an argument, fight, or war by attacking first*), 4. «жорстока» (*showing anger and a willingness to attack other people*).

Концептуалізація АГРЕСІЇ у сегменті картини світу ВІЙНА відрізняється від сегменту МИР за обсягом доменів, в межах яких профілюється АГРЕСІЯ. Зокрема, у сегменті МИР номінації концепту містять специфічні семи, як от «налаштований на перемогу», що характеризують концепт у домені МЕДИЦИНА: «агресивний перебіг захворювання», «сильнодіюче лікування»: *aggressive / quickly spreading disease, aggressiveness of treatment*. У доменах СПОРТ і БІЗНЕС значення «агресивний стиль»

гри, «агресивний маркетинг», «агресивна бізнесова політика» вербалізовані лексемами *competitive, bold, enterprising, ambitious, energetic, zealous*.

Відповідно до ономаціологічних категорій номінацій концептів ментальні уявлення про предмети / сутності вважаються предметними концептами, про вербальне та/або невербальні процеси / дії – подієвими концептами, а про характеристики предметів і дій – ознаковими (Shevchenko, 2017). Наведені семантичні ознаки імен концепту характеризують АГРЕСІЮ як ознаковий концепт, який містить характеристику дії або поведінки. Співставлення семантичного обсягу номінацій концепту різних частин мови свідчить, що саме прикметник *aggressive* та прислівник *aggressively* володіють найбільшою кількістю типових сем (таблиця 1). Тож АГРЕСІЮ справедливо вважати ознаковим концептом.

Таблиця 1. Семантичний простір номінацій концепту АГРЕСІЯ

/ Seme Lexeme	T			D			
	hreaten- ng	ngry	orce-ful	ttacking first	etermined to win	uick	trong
ession	aggr				+		
essiveness	aggr						
essor	aggr						
essive	aggr						
essively	aggr						

Семантичний простір номінацій АГРЕСІЇ у дискурсі війни

У дискурсі війни, що міститься в англомовних британських і американських медіа, до АГРЕСІЇ апелюють лексеми, поєднані ознаками дії/поведінки: «загрозлива», «насильницька», «нападницька», «жорстока». Ці семантичні ознаки виступають архісемами, навколо яких утворені відповідні мікрополя у межах лексико-семантичного поля «Агресія». Відмінною рисою польового устрою «Агресії» є нечіткість розмежування мікрополів і взаємоперетин більшості з них.

Найбільш чисельними і вживаними в дискурсі війни є номінації застосування сили (мікрополе «**Насильницька дія/поведінка**») включають *ambush, attack, beleaguer, besiege, blitzkrieg, blockade, conquer, forceful, raid, strike, offensive, violence, violent, warring* та ін. Наприклад:

Russia unleashed another night of attacks against the Ukrainian port cities of Mykolaiv and Odesa on Thursday, a day after warning that all ships headed to those ports could be treated as hostile, Ukrainian officials said (The NYT, 20.07.2023).

Номінації нападницьких дій агресора фокусують його роль як ініціатора збройного конфлікту (мікрополе «**Нападницька дія/поведінка**») і включають центральний елемент *assault, attack, blitzkrieg, foray, going-over, intrude, intrusion, incursion, intervention, invade, invader, invasion, offensive, onslaught, pugnacious, raid, seize, strike* та ін., наприклад:

Russia's invasion has helped develop pediatric cancer care in Ukraine, experts say, thanks to more international cooperation (The NYT, 20.07.2023).

Номінації загрозливих агресивних дій (мікрополе «**Загрозлива дія/поведінка**»). Вони включають елементи *assailant, belligerent, combat, hostile, hostility, savage, threaten, threatening* та ін. Наприклад:

Ukraine, still locked in fierce combat with Russia along hundreds of miles of front line, also finds itself grappling with what are seen in Kyiv as worrying shifts in the geopolitics of the war (The NYT, 16.10.2023).

Жорстокість дій агресора вербалізують лексеми мікрополя «**Жорстока дія/поведінка**» *aggressive, atrocious, bloody, brutal, cruel, ferocious, fierce, gory, hellish, inhuman, ruthless, savage, violent* та ін. Наприклад:

The fighting in Ukraine remains exceedingly violent as both sides try to muster the weapons and personnel to endure (The NYT, 23.10.2023).

Отже, спільною семантичною рисою лексем – засобів актуалізації концепту АГРЕСІЯ є обов'язкова наявність мінімум однієї з ознакових сем «загрозлива», «насильницька», «нападницька», «жорстока» дія/поведінка. Факультативно семантичний простір номінацій АГРЕСІЇ супроводжується оцінною конотацією залежно від соціального і культурного контексту: в дискурсі прибічників країни-агресора ці конотації амбівалентні або схвально-позитивні, у той час як в дискурсі партнерів України в її визвольній війні оцінна конотація однозначно негативна, наприклад:

About halfway to Vuhledar, 60 miles to the south, the towering smokestacks of a battered power plant in Kurakhove stand idle over another smashed town that used to be home to some 20,000 people. But black smoke rising over nearby villages is clearly visible across the flat plains, marking the Russian advance (The NYT, 26.09.2024).

Моделі концепту АГРЕСІЯ у дискурсі війни

Виділені групи номінацій АГРЕСІЇ та їх основні значення слугують підґрунтям для фреймового моделювання концепту. Як визначає Ч. Філмор, фрейм – це уніфікована конструкція знань або структура досвіду, яка утворює особливу організацію знання; це попередня умова розуміння пов'язаних між собою слів (Fillmore, 1985). Запропонована С.А. Жаботинською методика семантики лінгвальних мереж охоплює п'ять базисних фреймів, які виокремлюються за типом базисної пропозиції (Zhabotynska, 2013). Базисні пропозиції мають найвищий рівень узагальнення або схемності, вони відповідають категоріям мислення (там само). Для концепту АГРЕСІЯ, вербалізованого іменниками, найбільш релевантними за отриманими даними є предметний, ідентифікаційний і частково акціональний фрейми.

Предметний фрейм поєднує квантитативну схему «X є СТИЛЬКИ-кількість», квалітативну схему «X є TAKE-якість», локативну схему «X існує, діє ТАМ (початок, шлях або місце, кінець)», темпоральну схему «X існує ТОДІ (початок, певний момент, кінець)» і схему способу буття «X існує ТАК-спосіб» (Zhabotynska, 2013). В аналізованому дискурсі війни логічні предикати, утворені за участі концепту АГРЕСІЯ, можна тематично згрупувати за базисними пропозиційними схемами, що перелічені у спадному порядку їх частотності:

- квалітативна схема: *steady advance; brutal assault; brutal urban combat; brutal fighting; a cruel and ruthless war; the deadliest battle; terrifying / withering / unrelenting bombardment; near total destruction;*

- локативна схема: *war in Ukraine, air assaults; cross-border assault into Kursk; incursion in Kursk; attacks deep inside the territory; push into Toretsk;*

- темпоральна схема: *months of attacks; years of fighting; the annihilation in real time.*

Ідентифікаційний фрейм містить схеми персоніфікації «ID-індивід є PS персоніфікатор (власне ім'я)», класифікації «ID- індивід / вид є CL-класифікатор: вид / род» і характеристики «ID- індивід є СН-характеризатор» (Zhabotynska, 2013). У досліджуваному матеріалі концепт АГРЕСІЯ представлено схемами:

- схема персоніфікації: *Russian counterattack, Ukraine's incursion, Ukraine's own offensive, Russia's advance; assault by Russian forces; Russian-claimed advances;*

•схема класифікації: *military operations; offensive operations; aerial attacks deep inside; war not only against Ukraine's brave troops, but also against its civilian population.*

Акціональний фрейм охоплює акціональні схеми стану / процесу «AG-агенс діє», контактної дії «AG-агенс діє на РТ-пацієнс / АГ-афектив» і каузації «CR-каузатор спричиняє FT-фактив» (Zhabotynska, 2013). У медійному дискурсі війни концепт АГРЕСІЯ, як правило, обмежений логічними предикатами контактної дії:

•схема контактної дії: *(Russia's) advance threatens Ukraine's east; attacks on civilian centers; battle for Toretsk; the annihilation of a city; (Russia's) advances have reclaimed territory.*

Як видно з наведених прикладів, для номінацій АГРЕСІЇ як ознакового концепту найбільш типовими є предметний та ідентифікаційний фрейми, в той час як акціональний фрейм не є частотним і, як правило, обмежується схемою контактної дії.

На наступному етапі дослідження модель АГРЕСІЇ уточнюється із застосуванням когнітивного параметру промінантності (салієнтності / salience) **Змістова промінантність** окремих значень у номінаціях цього концепту у дискурсі війни фокусує такі смисли:

▪**АГРЕСІЯ – це дія, що існує у певній якості:** це загрозна дія по відношенню до чужої території; це насильницька дія, безпідставна і неспровокована; це жорстока дія, кровопролитна, терористична і геноцидна; це дія, що існує / протікає у певний час / період часу.

▪**АГРЕСІЯ персоніфікується:** російський наступ, путінська агресія; вона класифікується за видами військових операцій: наступальна операція; повітряна операція, агресія проти цивільного населення.

▪**АГРЕСІЯ є контактна нападницька дія** на місто або територію, на цивільних; це битва за окрему місцевість, це знищення об'єктів / міст.

Отже, в цілому АГРЕСІЮ у дискурсі війни можна вважати ознаковим поліапельованим концептом, що профілюється в сегменті картини світу ВІЙНА і визначається як контактна нападницька ініційована агресором дія, насильницька, безпідставна і неспровокована, що є загрознаючою по відношенню до чужої території та цивільного населення і вирізняється за ознаками жорсткості, кровопролитності, має терористичну і геноцидну природу.

Висновки

Проведене дослідження звертається до вивчення концепту АГРЕСІЯ в англійському дискурсі війни на матеріалі медійного політичного дискурсу. Провідною методологією концептуального аналізу лексичного значення імен АГРЕСІЇ в дискурсі англійських політичних медіа обрано семантику лінгвальних мереж С.А. Жаботинської у поєднанні з когнітивним підходом до промінантності значення.

В результаті проведеного комплексного когнітивно-семантичного та когнітивного встановлені концептуальні ознаки і надано визначення АГРЕСІЇ у дискурсі війни як ознакового поліапельованого концепту, що профілюється в сегменті картини світу ВІЙНА і визначається як контактна нападницька ініційована агресором дія, насильницька, безпідставна і неспровокована, що є загрознаючою по відношенню до чужої території та цивільного населення; вона вирізняється за ознаками жорсткості і кровопролитності, має терористичну і геноцидну природу.

Отримані результати і висновки поглиблюють практику концептуального аналізу значень мовних одиниць і моделювання концептів. Вони відкривають **перспективи** для подальшого розгляду концепту АГРЕСІЯ, зокрема, профільованого в сегменті МИР англійської картини світу, в художніх і наукових дискурсах.

REFERENCES

- Berkowitz, L. (1993). *Aggression: Its causes, consequences, and control*. New York, NY: McGraw-Hill.
- CACD – *Cambridge Academic Content Dictionary* (n.d.). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>
- CALDT – *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus* (n.d.). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>
- Campbell, A., Muncer, S., & Gorman, B. (1993). Sex and social representations of aggression: A communal-agentic analysis. *Aggressive Behavior*, 19(2), 125–135.
- De Paolo, Ch. (2003). *Human Prehistory in Fiction*. Jefferson, NC, and London: McFarland Inc.
- Dinstein, Y. (2017). *War, Aggression and Self-Defence*. 6th ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Encyclopædia Britannica (n.d.). Aggression. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved September 2, 2024, from <https://www.britannica.com/topic/aggression>
- Fillmore, C. (1985). Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*, 6, 222-254.
- Hasekiu, F. (2013). Learning of bullying's acts through social learning. *Journal of Educational and Social Research*, 3(7), 131. <https://doi.org/10.5901/jesr.2013.v3n7p131>
- Huesmann, L. R., & Skoric, M. M. (Eds.). (2003). *Regulating media violence: Why, how and by whom?* Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Karlsen, I.L., Kristiansen, J., Østergaard Jaspers, S., Rasmussen, Lene., Laursen, L.L., Bengtsen, E., & Aust, B. (2023). Reduction of aggressive behavior and effects on improved wellbeing of health care workers and people with dementia: A review of reviews. *Aggression and Violent Behavior*, 71, 101843. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2023.101843>
- Krysanova, T., & Herezhun, O. (2023). Мультиmodalne smyslotvorennia ahresii v anhlomovnomu pisennomu naratyvi: Kohnityvno-prahmatychnyi aspekt [Multimodal meaning-making of aggression in English song narrative: A cognitive-pragmatic perspective]. *Cognition, communication, discourse*, 26, 83-108; <http://doi.org/10.26565/2218-2926-2023-26-05>
- Langacker, R.W. (2008). *Cognitive grammar. A basic introduction*. New York, NY: Oxford University Press.
- MWDT – *Merriam-Webster Dictionary and Thesaurus* (n.d.). Retrieved from <https://www.merriam-webster.com/>
- Moseley, A., (2002). *A Philosophy of War*. New York, NY: Algora Publishing.
- Rondini, C. A., & Almeida, A. (2022). Bullying and giftedness in school environment. *Gifted and Talented International*, 37(1), 14–24. <https://doi.org/10.1080/15332276.2021.1978351>
- Sampasa, H., & Hamilton, H. A. (2015). Use of social networking sites and risk of cyberbullying victimization: A population-level study of adolescents. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 18, 704–710. <https://doi.org/10.1089/cyber.2015.0145>
- Shevchenko, I. (2017). Had We Never Loved So Kindly: Conceptualisation of communicative behavior. In E. Chrzanowska-Kluczevska, & O. Vorobyova (Eds.), *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface. Series: Text – meaning – context: Cracow Studies in English Language, Literature and Culture* (pp. 307-320). Frankfurt-am-Mein: Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/b10692>
- Shevchenko, I. (2022). American social media on the Russia-Ukraine war: A multimodal analysis. *Cognition, communication, discourse*, 25, 65-79. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-05>
- Shevchenko, I.S., Morozova, I.I., & Shevchenko, V.O. (2022). Nominatsii ahresii rosii proty Ukrainy v anhlomovnykh media: kohnityvno-prahmatychnyi analiz

- [Nominations of Russian aggression against Ukraine in English-language media: a cognitive-pragmatic study]. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, 95, 70-77. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2022-95-09>
- The NYT – *The New York Times* (2023-2024). Retrieved from <https://www.nytimes.com/>
- Yavorska, H. (2024). Dyskurs viiny (kilka metodolohichnykh pytan) [Discourse of war (some methodological issues)]. In B. Azhniuk (Ed.), *Mova i viina: dynamika movnoi systemy i movna polityka* (pp. 211-228). Kyiv: D. Burago Publishing House.
- Zhabotynska, S. (2013). Imia kak tekst: kontseptualnaia set' leksycheskoho znacheniia (analiz imeni emotsii). The name as a text: conceptual network of lexical meaning (analysis of the name of emotion). [The name as a text: conceptual network of lexical meaning (analysis of the name of emotion)]. *Cognition, communication, discourse*, 6, 47-76. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2013-06-04>
- Zhabotynska, S., & Brynko, A. (2022). Emotive lexicon of the political narrative: Ukraine and the West in Chinese media. *Cognition, communication, discourse*, 25, 89-118. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-07>